גמ' אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשים שומרי שכר זה לזה רמי ליה רבי אבא לרב יהודה (א) במערתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמר שמואל שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דשותף אין לו חזקה לא קשיא °הא דנחית לכולה הא דנחית לפלגא °אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא רבינא אמר [א]הא והא דנחית לכולה ולא קשיא הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה גופא אמר שמואל [ב]שותף כיורד ברשות דמי מאי קמ"ל (ב) שותפות אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ג]לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע: [ד]ומעידין זה לזה
אמאי

גמ' אבוה דשמואל. וגם לוי חבירו: **תנו.** במתני': **שותף.** השותפין והאפוטרופין כו' אבל אומן לא תנו דכ"ש דאין לו חזקה דהא אין לו חלק כלל דנימא מיגו דהיה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו אלא ודאי לתקנו ניתן לו: **אבל שותף יש לו חזקה.** דאם איתא דלא מכר לו חלקו היה לו לעבוד את האדמה ולאכול הפירות בשותפות: **מחזיקין זה** (ג) **לזה.** אם האחד מחזיק בחלקו ובחלק חבירו ג' שנים הויא חזקה: **ומעידין זה.** על חלקו של זה להעמידה בידו אם בא אחד מן השוק לערער עליו ולא הוי נוגע בעדות כדמפרש לקמן (מג.): **ונעשין כשומרי שכר זה לזה.** שאם מבית אחד מהן נגנב דבר של שותפות חייב לשלם כשומר שכר וזהו שכרו שגם חבירו ישמור הכל כשיעור זמן שמשמר זה עכשיו: **והא אמר שמואל שותף.** שמחזיק בכל השדה גם בחלקו של חבירו: **כיורד ברשות דמי.** כלומר כאילו נתן לו חבירו רשות ולוהו להיות במקומו כדין אריס דמי: **לאו למימרא דשותף אין לו חזקה.** דהוי כאריס שיורד ברשות ולכך לא הויא חזקתו חזקה. ולקמן מפרש דאכתי לשאר דברים קאמר שמואל כיורד ברשות דמי מדלא קאמר בהדיא שותף אין לו חזקה: **דנחית לכולה.** שדה שקנו שניהם: **דנחית לפלגא.** בחלק המובחר החזיק ואמר חלקנו והגיע זה לחלקי והחזקתי בו שלש שנים ואידך טוען עדיין לא חלקנו אלא כך התנינו בינינו שתאכל אותו חלק ג' שנים ואני אחריך כמו כן ג' שנים: **אמרי לה להאי גיסא.** יש מתהפכים בענין זה הא דאמר שמואל שותף יש לו חזקה דנחית לכולה דמנהג שותפים ליטול בשותפות פירות כל שנה ושנה או זה יטול חצי הקרקע וזה החצי ולשנה הבאה למפרע מה שלקח זה אשתקד יקח זה עכשיו שכל אחד רוצה ליהנות בכל שנה מחלקו וזה שהניח להחזיק לחבירו ג' שנים בכל השדה ודאי מכר לו את חלקו והלכך הויא חזקה: **והא דאמר שמואל אין לו חזקה דנחית לפלגא.** שכן דרך שותפין לאכול זה פלגא ואידך חבריה פלגא שלש שנים או ארבע ואחר כך אוכלין למפרע בענין זה ארבע שנים אחרות: **ואמרי לה להאי גיסא.** היכא דנחית לכולה לא הויא חזקה שכן הוא מנהג השותפין לאכול שדה שלש שנים והלכך לא מצי טעין לקוח חלקך בידי והיכא דנחית לפלגא הויא חזקה דסברא הוא דחלקו דאם איתא דנימא ליה ליהנות מחלקו בכל שנה ולא להמתין שלש שנים או ארבע שנים אחר חבירו כמנהג שותפין לא היה לו לברר חלק אחד לבדו אלא יעשו בשותפות ויחלקו הפירות: הכי גרסי' **רבינא אמר הא והא דנחית לכולה הא דאית בה דין חלוקה.** ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה הויא חזקה דכיון דיש כדי לזה וכדי לזה אינו מנהג להניח האחד להקדים לו חבירו ג' שנים אלא אם כן מכר לו חלקו: **דלית בה דין חלוקה.** איכא חזקה דהתם מנהג הוא לאכול זה שלש או ארבע שנים שלימות כל השדה ואחר כך זה משום דבשניהם ביחד אינו כדאי. והכי קיימא לן. והך עובדא דרמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא דזבון אמתא בשותפות מר משתמש לראשונה שלישית כו' בריש פרקין (ד) (דף כט:) ופרשינן טעמא כי היכי דלא ליחזקו אהדדי ה"ה דאי הוה כל אחד משתמש שלש שנים רצופין לא תהוי חזקה דהא לית בחדא אמתא דין חלוקה והלכך לא תהוי חזקה ואינהו דלחזוק בסירוגין משום דלמא לא ידעי העדים לסוף ג' שנים שלקחוה בשותפות ויטעון המחזיק בה שאינו שותף ותהוי חזקתו חזקה: **לומר שנוטל.** כדין אריס שיורד ברשות. אפי' בשבח המגיע לכתפים גמר פירי כגון קמה לקצור וענבים לבצור נוטל כל החצי כדין אריסי העיר ואפילו הוא שדה שאינו עשוי ליטע אלא לזריעה ונטעה הוא נוטל כל דינו כאילו עשוי ליטע כדין היורד ברשות דאילו יורד שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה דאם השבח יתר על היציאה נוטל את היציאה ואם היציאה יתר על השבח נוטל יציאה שיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל (דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אומר אומדין כמה אדם רוצה ליתן על שדה זו ליטע וא"ר פפא לא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע והכא חשיב להאי שותף כיורד ברשות והלכך שקיל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ואי הוה אמר שמואל שותף אין לו חזקה הוה אמינא דידו על התחתונה הואיל ובלא רשות חבירו ירד:
אמאי

אבל שותף יש לו חזקה. יש ענין לשותף דאין לו חזקה כדמפרש לקמן וא"ת א"כ ליתני במתני' שותף אין לו חזקה אע"פ שיש שותף שיש לו חזקה כי היכי דתני אריס אע"פ ששאר אריס שאינו אריסי בתי אבות יש להן חזקה ויש לחלק:

שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חזקה. (ה) וא"ת מנא ליה דילמא לענין שנוטל בשבח המגיע לכתפים כדאמר בסמוך ור"ת דמשמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לאריס דלמא כשאר אריסים קאמר שיש להן חזקה ולא כאריסי בתי אבות: **שבח** המגיע לכתפים. מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפים כגון ענבים הראויין ליבצר וקשה דאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל לבעל חוב בשבח המגיע לכתפים ואי ס"ד היינו ענבים (ו) הראויים ליבצר א"כ בעל חוב לא גבי מינייהו כדאמר בכתובות פ' נערה (דף נ:) אמר ליה זיל הב ליה מתמרי דעל בודיא אמר ליה (ז) לא יהא אלא בעל חוב דמזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי דלריכי לדקלא קאמינא אלמא לא גבי מאותם העומדים ליגדר ואלו פירכא היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא כלומר כל דבר שסופו ליתלש כגון פגין או בוסר ור"ת מפרש מגיע לכתפים היינו דבר שבא ע"י טורח ומייתי ראיה מהא דתנן בסוף יש נוחלין (לקמן דף קלד.) האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזרו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו ובעי רבא (שם קלה:) שבח ששבחו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דקלא ואלים ארעא ומסקא שרטון משמע שבח שאינו מגיע לכתפים היינו בא מאליו ולר' אלחנן נראה דאדרבה משם קשה לר"ת דלמה שינה בלשון דמעיקרא קאמר נכסים ששבחו מאליהם מהו ובתר הכי קאמר כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפים דמעיקרא נמי הוה ליה למימר שבח שאין מגיע לכתפים אלא משמע דשבח המגיע לכתפים נמי הוי נכסים ששבחו מאליהם וע"ק לר"ת מאי קאמר כגון דקלא ואלים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומר רשב"א דאין תימה לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפים היינו פירות אמאי חשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו הלא גם להם יש פירות בארץ שהיתה כנגד זו דהא מבעי ליה בדקלא ואלים ארעא ומסקא שרטון אי חשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כ"ש פירות דאית לן לאחשובינהו טפי כנפלו לו ממקום אחר כדמוכח גבי בכור (לקמן דף קכד.) דפליגי רבי ורבנן בתפיחה והוו שיבלי [א](שלחופי) והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפ"ה מודו בדקלא ואלים וארעא ומסקא שרטון דשקיל אלמא חשבינן פירות טפי כנפלו לאחר מכן מדקלא ואלים ומצינן למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואע"פ שגם לקחו נגדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטורח המת כמותו וכתלושים חשיבי ואי תלשם ואח"כ מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קשה לפי' הקונט' למה הולך כאן להאריך ולומר (ח) בשבח המגיע לכתפים דהיינו פירות שבכל שנה ושנה כדין אריס לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע דהיינו כדין אריס דיורד שלא ברשות שקיל בשדה העשויה ליטע כדין אריס כדאמר בהשואל (ב"מ דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה ופרש"י דהיינו כדין אריסי העיר אבל לפר"ת אתי שפיר דה"פ שנוטל דוקא בשבח המגיע לכתפים דהיינו בא ע"י טורח כשדה שאין עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע כדין אריס אבל באין מגיע לכתפים לא יטול כדין אריס ואף על גב [ב](דאדם) נוטל בשבח דאתי מעלמא ממילא כדמשמע בפ' מי שאחזו (גיטין דף עד:) הכא שיורד שלא ברשות סבר גמרא דאין לו ליטול בשבח הבא מאליו כדין אריס ומ"מ קשה דבכל מקום גרס ובשדה [ג](שאינו שלו) בוי"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה בלא וי"ו כיון דחדא מילתא היא ויש ליישב פ"ה ונפרש ההיא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה דלאו היינו כדין אריס דלאריס נותנין יותר למחצה ולשליש כי עוסק בה לתקנה כמה נרכים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא יכל בה לאריסות אלא מיד נוטל שכרו ונוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל
והכי

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פי"ג מהל' טוען הל' ח סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף ג ועי' פ"ה מהל' שותפין הל' ח וטוש"ע ח"מ סי' קעו:

קכח ב ג מיי' פ"י מהל' גזלה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' קעה סעיף ה:

קכט ד מיי' פט"ו מהל' עדות הל' ד סמג לאוין קט טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף א:

רבינו גרשום

שותף אין לו חזקה. אע"ג דיכול למימר מן חבירי קניתי חלקי: וכ"ש אומן. דאיכא למימר כדי לתקן נתנו לו: מחזיקין זה על זה. שאם האחד תופש חלקו וחלק חבירו ג' שנים החזיק בו: ומעידין זה על זה. שאם בא אחד וערער על חלק חבירו יכול שותפו להצטרף עם עד אחר ולהעיד עליו דשל אביו היה או אם ערער עליו אדם יכול שותפו להצטרף עם עד אחר ולהעיד עליו שקנאו: ונעשין שומרי שכר זה לזה. שאם שומר זה מקצת הממון שבשותפותם וזה מקצת ונגנב מבית אחד או אבד אינו כש"ח אלא חייב לשלם משום דש"ש הוא שבשכר ששומר לו חבירו מקצת הממון שומר לו אידך מקצתו: כיורד ברשות. חבירו לשדהו דמי דהוי כאריס שיורד לרשות חבירו וכיון דחשיב הוא כיורד ברשות חבירו לדעתו (וכו' לדעתו) מכלל דאין לו חזקה: אמרי לה להאי גיסא הכי שאם ירד לפלגי לאותו חצי שלא הגיע לחלקו יש לו חזקה משום דמצי למימר המחזיק חלקך קניתי ממך וכבר החזקתי בו ואין לך בו כלום ודאי הויא חזקה. אבל אי נחת לכולה ואמר כולה מוחזקת בידי אינה חזקה דאמר דמש"ה הניחה זה ברשותו ג' שנים כדי שישתמש בה נמי הוא כנגדו ג' שנים אחרות ומש"ה אינה חזקה דכיורד ברשות הוה. ואמרי לה להאי גיסא הכי האי דנחית לכולה הויא חזקה משום דמצי למימר למערער הואיל שהחזקתי בכולה שני חזקה שלי היא שקניתי חלקך ממך אבל אי נחית לפלגא לא הויא חזקה משום דמצי למימר המערער חלקנו בשוה ובחלקך המגיעך החזקת ובתוך שלי לא תחזיק כלל דמה שירדתי בחלקי ברשותי ירדתי: הא דאית בה דין חלוקה. ד' אמות לזה וד' אמות לזה ונחית לכולה והחזיק בה ג' שנים חזקתו חזקה משום דמצי למימר ליה חלקך קניתי ממך. אבל אי לית [בה]

מסורת הש"ס

א) [נ"ל שלפופי], ב) [נ"ל דלאריס], ג) [נ"ל שאינה עשויה ליטע].

גליון הש"ס

גמרא הא דנחית לכולא. עיין לקמן דף נו ע"ב תד"ה בשותפין: שם אמרי לה להאי גיסא. שבת דף קה ע"ב פסחים דף קח ע"א גיטין דף סו ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' במערתא דבי ר' זכאי: (ב) שם מאי קמ"ל שותף כצ"ל ואות י' ת' נמחק: (ג) רשב"ם ד"ה מחזיקין זה על זה: (ד) ד"ה דלית בה וכו' בריש פירקין. כ"ל דף כ"ט ע"ב ופי"ש בתוס': (ה) תוס' ד"ה שותף וכו' ואת"ת נ"ב ס"א ותימה: (ו) ד"ה שבח וכו' היינו ענבים העומדים ליבצר: (ז) בא"ד אמר ליה אביי לא יהא: (ח) בא"ד להאריך ולומר שנוטל בשבח:

רבינו גרשום (המשך)

דין חלוקה והחזיק בה אינה חזקה משום דמצי למימר המערער הואיל דלא הוה דין חלוקה הייתי מתרצה שיהא בידך ג' שנים: לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים. שאם השביח עד גמר פירי שנוטלו חצי ראוי הוה. אמר בפירוש אין לו חזקה והיה השותף זורעה היה ידו על התחתונה ולא היה נוטל בחלקו של חבירו כלום אבל השתא דאמר שותף כיורד ברשות דמי הא אתא לאשמעי' דנוטל כאריס דמה אריס נוטל מחצה אפי' בשבח המגיע לכתפים האי נמי נוטל מחצה של חבירו וחלקו משום דהיינו ג' חלקים. איבעית אימא משו"ה תני שותף כיורד ברשות דמי ונוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע בה שדה העשויה ליטע אם יורד בה אדם שלא ברשות וזרעה ותיקנה דנוטל כפי חלקו המגיעו כל מחצית השבח האי שותף נמי אם יורד בשדה שאינה עשויה ליטע וזרעה והשביחה נוטל בכל מה שהשביח חלקו וחצי חלק חבירו משא"כ אדם אחר דעלמא שאם יורד שלא ברשות בשדה שאינה עשויה ליטע אם השבח יתר על ההוצאה נוטל את ההוצאה ואם היציאה יתירה על השבח נוטל את השבח דכל שעה ידו על התחתונה הואיל שירד שלא ברשות אבל האי שותף כיורד ברשות דמי וידו על העליונה: